

Digitale kompetencer

Vejledning til lov og bekendtgørelse

- Lov om de gymnasiale uddannelser § 29

*Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Gymnasiekontoret, august 2018*

1. Elevernes digitale kompetencer	2
2. Kompetenceområder	2
2.1 Kritisk blik på digitale medier og værktøjer	2
2.2 Digitale fællesskaber	2
2.3 Informationssøgning	3
2.4 Skabe digitale produkter	3
3. Organisering	4
4. Evaluering	4

Digitale kompetencer

1. Elevernes digitale kompetencer

Eleverne skal i løbet af uddannelsesforløbet udvikle deres viden, kundskaber og indsigt indenfor det digitale. Udviklingen skal understøtte elevernes studiekompetence og have et dannelsesperspektiv, der gør eleven i stand til at reflektere over anvendelse og produktion af digitale medier og produkter i uddannelses- og samfundsmæssige sammenhænge. Formålet er, at eleverne skal kunne anvende digitale kompetencer i egne læreprocesser til at understøtte deres faglige og personlige udvikling.

Arbejdet med elevernes digitale kompetencer skal adressere og belyse det problemfelt, som opstår i takt med, at verden digitaliseres og automatiseres. Det er således en vigtig del af elevernes almenne dannelse, fordi det understøtter elevernes evne til at tage stilling til teknologien i både faglige sammenhænge og i deres hverdag.

Det handler grundlæggende om at skabe digitalt nysgerrige elever, som har viden, kundskaber og indsigt indenfor det digitale område til bl.a. at kunne producere, arbejde kreativt og innovativt og deltage aktivt i vores samfund.

2. Kompetenceområder

2.1 Kritisk blik på digitale medier og værktøjer

Som en del af elevernes digitale kompetencer, skal de med kritisk blik kunne anvende digitale medier. Formålet er, at eleverne bliver i stand til at forholde sig reflekteret til de digitale medier, som omgiver dem. Det betyder både, at eleverne får et overblik, der gør dem i stand til at forholde sig kritisk til fx nyhedsbilledet. Men også at de kan forholde sig selvkritisk til egen anvendelse af digitale medier og digitale værktøjer. Det kan blandt andet indebære overvejelser om eget medieforbrug fx på de sociale medier eller anvendelse af computer i undervisningen. Det kan også indebære kritiske overvejelser om de ændringer, som teknologierne skaber; fx at algoritmer og computermodeller kommer med en intentionelitet. Dermed opnår eleven en kritisk forståelse af internetets teknologi og kommunikationsformer, som understøtter elevens handling som global, demokratisk borger.

2.2 Digitale fællesskaber

Eleverne skal lære at indgå i og bidrage til digitale fællesskaber med fagligt sigte, og lære at beskytte egne data og egen identitet. Målet er at understøtte elevernes udvikling af egen digitale identitet, således at de bliver i stand til at agere hensigtsmæssigt på internettet i forskellige sammenhænge. Det gælder både i faglige sammenhænge i mindre grupper, hvor fokus fx kan være på at samarbejde om udarbejdelsen af fælles tekster gennem samskrivning i fællesdokumenter. Men det gælder også i større sammenhænge, hvor det fx kan være at indgå i eller selv tage initiativ til en debat på sociale medier. I begge sammenhænge er refleksionen vigtig, idet eleverne skal

gøre sig overvejelser om egen og andres bidrag til samarbejdet, herunder skabelsen af den digitale identitet. Som forbrugere af information og teknologi er det samtidig oplagt, at eleverne er i stand til kritisk at kunne vurdere baggrundene for udvikling af den teknologi de anvender. Det kan fx være datasæt, som staten eller private virksomheder ligger inde med. Her er det relevant at lade eleverne reflektere over, hvilken betydning det har for deres digitale identitet, at de ikke selv har direkte adgang til data, som omhandler fx deres forbrugs- eller bevægelsesmønstre.

Ovenstående overvejelser har både et studieforberedende sigte i og med, at det understøtter elevernes refleksioner over identitet, medejerskab, plagiat og fagligt samarbejde. Samtidig understøtter det elevernes almene dannelse med evnen til at indgå i og bidrage til et demokratisk fællesskab, som i stigende grad foregår i digitale sammenhænge, og agere som bevidste producenter og forbrugere i et digitalt samfund.

2.3 Informationssøgning

Informationssøgning understøtter både elevernes studiekompetence og har et almindende sigte ved at udvikle elevernes kritiske sans. Målet er, at eleverne skal blive i stand til med et kritisk blik at kunne finde relevant information i mange forskellige sammenhænge. Det gælder særligt i forbindelse med de større skriftlige opgaver (fx SOP, SRP, SSO) som eleverne skal udarbejde i løbet af deres uddannelsesforløb, men også i den daglige undervisning, hvor eleverne skal udvikle deres evne til at udvikle relevante søgekriterier på baggrund af konkrete spørgsmål og problemstillinger.

Det er oplagt, at skolen som en del af et progressionsforløb i arbejdet med elevernes digitale kompetencer, i perioder har særligt fokus på informationssøgning. Det kan introduceres i forbindelse med elevernes arbejde med de første større opgaver i uddannelsesforløbet, for herefter at blive taget op igen i andre sammenhænge. I planlægningen kan den enkelte skole med fordel inddrage skolebiblioteket, biblioteker i lokalområdet eller det nærmeste universitet, således at eleverne introduceres til forskellige vidensressourcer og tilgange til vidensindsamling.

2.4 Skabe digitale produkter

Arbejdet med elevernes digitale kompetencer omfatter skabelsen af digitale løsninger, som skal understøtte deres forståelse og refleksion over sammenhængen mellem udtryk, indhold og kontekst. Eleverne producerer ofte indhold til de sociale medier, hvor de redigerer billeder og videoer, som de efterfølgende deler. En vigtig del af de digitale kompetencer er at udvikle elevernes bevidsthed om det produktive arbejde i faglige sammenhænge og udvikle deres basale færdigheder til digitale standardværktøjer, således at de bliver i stand til at producere fx data, spil eller andre digitale produkter. Det gælder fx i forbindelse med faglig formidling, hvor arbejdet med at formidle faglige emner i digitale sammenhænge kan understøtte elevernes studiekompetence. Eleverne bliver bevidste om, at udformningen af den faglige formidling hænger tæt sammen med det indhold der skal formidles og den kontekst det skal formidles i. Det er oplagt her at fokusere på et samarbejde mellem fagene, således at fx den viden eleverne opnår om formidlingsstrategier i dansk anvendes til at formidle naturvidenskabelige emner i biologi eller samfunds-faglige problemstillinger i samfunds-fag.

Det produktive arbejde er ligeledes vigtigt i de sammenhænge, hvor eleverne fx skal designe og programmere digitale produkter og it-systemer. I de sammenhænge er eleverne i stand til at dokumentere deres arbejde, således at de kan formidle det i andre digitale medier.

Det er en vigtig pointe, at eleverne i løbet af uddannelsesforløbet udarbejder forskellige produkter i de enkelte fag. Der kan fx være tale om podcasts eller videoer anvendt som foredrag, indsamling og produktion af datasæt, design af it-systemer eller modelleringer. I den forbindelse er det oplagt, at der i udarbejdelsen af digitale produktioner indgår overvejelser om ophavsret, plagiat m.v. Det kan være spørgsmålet om, hvem der har ret til de billeder, de anvender i deres præsentationer eller den underlægningsmusik, de anvender i deres videoer.

3. Organisering

Skolens leder sikrer, at alle elever oplever et sammenhængende forløb med naturlig progression i arbejdet med de digitale kompetencer. Forløbene kan være individuelle eller kollektive aktiviteter, aktiviteter knyttet til studieretningerne eller aktiviteter knyttet til specifikke faglige forløb. Det anbefales at undervisningen i digitale kompetencer kobles til elevernes hverdag, så eleverne udvikler en kritisk refleksion i brug af de digitale medier og værktøjer. Det er skolens opgave, at de digitale medier og værktøjer bringes i spil, sådan at de kan understøtte elevernes motivation og trivsel, deres faglige horisont og ikke mindst det faglige niveau i fagene. Det er oplagt, at der udarbejdes en progressionsplan, som sikrer en sammenhæng i dette arbejde. Den kan både indeholde konkrete krav til kompetenceområder, som de enkelte fag tager sig af, og andre som opfyldes i enten de faglige samspil eller som enkeltstående kursusforløb/kursusdage, som eleverne deltager i som en del af undervisningen. Det er fx oplagt, at eleverne introduceres for informationssøgning i forbindelse med de større opgaver, og der herefter arbejdes videre med disse kompetencer i de enkelte fag efterfølgende.

Nogle af kompetenceområderne ligger i naturlig forlængelse af enkelte fags faglige mål. Det anbefales, at det i en progressionsplan for skolen tydeligt fremgår, at de konkrete fag dermed er forpligtet på at arbejde med elevernes digitale kompetencer indenfor disse områder og måske også i bestemte forløb, således at lærerne ved, hvad de kan forvente af eleverne i den daglige undervisning og de enkelte fag forpligtes på dette arbejde.

4. Evaluering

Skolens leder sikrer, at der løbende følges op på elevernes digitale kompetencer. Det er vigtigt, at skolen som en del af deres progressionsplan for elevernes digitale kompetencer har medtænkt løbende fremadrettet evaluering. I forbindelse med de større skriftlige opgaver, indgår bedømmelsen af elevernes digitale kompetencer ofte som en del af de faglige mål fx informationssøgning i dansk-historieopgaven på STX eller dansk-idéhistorieopgaven på HTX. I andre sammenhænge kan det indgå som en del af den daglige undervisning, når eleverne i forbindelse med elevoplæg får feedback på deres faglige formidling.